

6-15-07

Robert E. Moran, Ph.D.
Michael-Moran Assoc., LLC
Water Quality/Hydrogeology/Geochemistry
Golden, Colorado, U.S.A.
remoran501@comcast.net

Ministerului Mediului si Dezvoltarii Durabile

June 15, 2007

In atentia: **Comitetului de Analiza Tehnica – SIM Rosia Montana**

Bulevardul Libertatii Nr. 12,

Sector 5

Bucuresti

Fax: 021 316 0421

Email:angela.filipas@mmediu.ro

Subiect. Contestatie la Anexa SIM al Gabriel Resources si rezumat al celor mai importante opinii legate de proiectul Rosia Montana

Introducere

Scop si perspectiva

Comentariile din urmatoarele paragrafe au rolul sa 1) in primul rand, au fost gandite ca raspunsuri la acele sectiuni din *Anexa* la SIM al Proiectului Rosia Montana care se refera la evaluarea pe care Proiectului Rosia Montana pe care am facut-o anterior (Moran, August 2006); 2) in al doilea rand, sunt un scurt rezumat al celor mai importante opinii legate de Proiectul Rosia Montana.

Autorii *necunoscuti* ai acestor comentarii din Anexa RMGC au raspuns selective doar la anumite puncte din raportul elaborate de mine, evitand astfel sa ia in discutie numeroase comentarii si intrebari. Trebuie notat faptul ca documentul elaborate de mine in August 2006 a fost un raport coerent, nu un set de intrebari independente asa cum s-ar putea deduce din raspunsurile oferite de RMGC.

In Anexa, autorii raspunsurilor oferite de RMGC, oricine ar fi ei, nu au fost de acord, in mod deloc surprinzator, cu multe dintre concluziile formulate initial de mine. In paragrafele urmatoare raspund, individual, acestor obiectii. Cu toate acestea, in incercarea de a oferi un document coerent care sa fie in acelasi timp si concis si care sa fie util expertilor evaluatori romani care analizeaza SIM, am hotarat sa ma concentrez asupra punctelor cheie pe care publicul, autoritatile si expertii romani e fundamntal sa le analizeze. Am decis, in consecinta, sa ignore o mare parte din raspunsurile date de RMGC, pe care le-am considerat mai putin importante, dar care sunt, cu toate acestea, partinitoare, false sau in cel mai bun caz, jumatati de adevar.

Cu toate acestea, consider ca opiniile prezentate in Raportul Executiv din august 2006 raman, in continuare, valide si ca ar trebui luate in considerare, cu cea mai mare seriozitate, atunci cand deciziile finale asupra proiectului vor fi cantarite.

Spre deosebire de masivul si cel mai adesea dezorganizatul SIM al Proiectului Rosia Montana si Anexele (vezi detaliile de mai jos) care e foarte probabil sa nu fi fost vreodata citite, in totalitate, de vreo persoana, raportul redactat de mine in 2006 si comentariile de mai jos au fost gandite sa fie simple si directe si in acelasi timp, usor de inteles.

Comentariile din acest document se concentreaza in cea mai mare parte pe aspecte tehnice legate de prezenta apelor, calitatea apei, geochimie si probleme conexe asa cum au fost ele discutate in SIM al Proiectului Rosia Montana [SIM PRM] si in anexele sale. Cea mai mare parte dintre principalele mele comentarii se leaga, inasa, de *procesul de aprobare* a proiectului. Datorita naturii neobisnuite a procesului de aprobare precum si a aspectelor politice care insotesc acest proces, impreuna, aceste aspecte au ajuns sa adumbreasca si sa copleseasca aspectele tehnice si financiare. De aceea ele trebuiesc commentate.

In mod evident, RMGC si unii dintre reprezentantii guvernului roman care incearca sa promoveze aprobarea Proiectului Rosia Montana considera ca eu si oricine altcineva care critice unele dintre aspectele proiectului propus se opun mineritului, in general. Aceasta este o simplificare mult prea grosiera. Personal, am lucrat pentru mai multe companii miniere, pentru consultantii lor juridici, pentru investitori in minerit precum si organizatii non-guvernamentale care sprijina anumite proiecte miniere- in primul rand acelea care genereaza un grad minimal de poluare si in acelasi timp, beneficii maxime pentru publicul larg, nu doar pentru companiile miniere.

Multe dintre documentele legate de Proiectul Rosia Montana, anterior redactate de mine au fost menite sa ajute publicul roman si factorii de decizie, sa inteleaga care sunt unele dintre problemele si punctele de vedere pe care RMGC si consultantii sai nu au reusit sa le faca publice. Nu am intentionat sa sugerez ca acest proiect ar trebui sa fie acceptat sau respins- este rolul guvernului roman, al consultantilor sai tehnici si al societatii civile sa faca acest lucru. Nu e nici o problema daca ei vor aproba, in mod deschis, acest proiect, dar ei trebuie sa fie constienti de toate consecintele probabile pe termen lung, asa cum arata datele de la sute de alte mine internationale, nu doar aspectele pozitive elogiata de sustinatorii proiectului.

De aceea, este ingrijorator ca reprezentantii forurilor de reglementare romanesti nu au avut un rol activ si substantial in comentarea acestor documente de analiza tehnica. Toate raspunsurile [inclusiv la analiza din August 2006] au venit din partea RMGC si a reprezentantilor sai.

Unde intervin autoritatile competente din Romania, in acest proces de analiza si aprobare?

Comentariile de mai jos, impreuna cu comentariile altor experti si membri ai societatii civile trebuie sa arate foarte clar, ca titularul proiectului, Gabriel Resources/ RMGC si nu autoritatile competente din Romania, conduc, in cea mai mare parte, acest ‚proces‘ de evaluare. In consecinta, procesul de evaluare/ aprobare este unul partinitor. *Un astfel de proces nu ar fi acceptabil in ziua de azi, in SUA, Canada sau Uniunea Europeana, pentru un proiect minier comparabil cu acesta.*

Date introductive

In 2006, RMGC a publicat SIM PRM (Gabriel Resources, mai 2006) care e o compilatie imensa a 33 de volume, avand insumat cel putin 4500 de pagini; cea mai mare parte dintre volume este prost organizata, cu multe sectiuni care se repeta de foarte multe ori, in diferite volume, adesea intrand in conflict unele cu altele. Sectiuni, figuri si tabele sunt foarte adesea inconsistent aranjate si numerotate, astfel incat e greu de inteles logica lor. Nu exista un cuprins detaliat pentru intregul SIM si, in mod foarte ciudat, prima incercare de a-i prezenta cititorului orice fel de rezumat al intregului studiu poate fi gasit abia in volumul 19- Rezumatul Non-Tehnic! Discutii elementare despre resursele de apa sunt raspandite, in mod incoerent, prin mai multe volume, fara un efort minim de a integra datele si conceptele. Din aceste motive interpretarea validitatii concluziilor este ingreunata inutil de maniera dezorganizata in care titularul a elaborat acest studiu.

In mai 2007, RMGC a publicat Anexa la SIM PRM care cuprinde aproximativ *12600 de pagini* si reprezinta, in cea mai mare masura, raspunsurile pe care RMGC le-a dat intrebarilor si comentariilor referitoare la SIM PRM venite din partea publicului, inclusiv raspunsuri parțiale la raportul meu din august 2006. Cea mai mare parte din aceasta Anexa, cu toate acestea, este ocupata de raspunsuri standard care sunt repetate de nenumarate ori. Doar raspunsurile la raportul meu din 2006 ocupa 94 de pagini si cu toate acestea ele nu reusesc sa ofere, la modul realist, solutii pentru cele mai importante probleme aduse in discutie. Inca o data, raspunsurile din Anexa RMGC sunt intesate de nenumarate formule standard, repetate cu insistenta, care, de foarte multe ori, au un ton legalist.

Caracterizarea pe care eu am facut-o SIM PRM si Anexei sale poate parea dura si partinitoare, dar ar putea fi interesant pentru un cititor cu mintea deschisa sa rasfoiasca aceste documente. Din pacate, suspectez ca sunt putini cei care au facut acest lucru. O astfel de trecere rapida in revista ar verifica substanta afirmatiilor despre calitatea foarte slaba a SIM. De fapt, ar fi foarte greu pentru multi dintre romani sa gaseasca o copie integrala a SIM si mai ales a versiunii originale, tiparite.

La cererea organizatiei non-guvernamentale Alburnus Maior, din Romania, in trecut am redactat trei documente distincte realizate pe marginea proiectului Rosia Montana:

- Iunie 2005, in timpul etapei de definire a domeniului evaluari a Procedurii SIM: Propunere Preliminara pentru Standardul de Continut al Studiului de Impact asupra Mediului al Proiectului Minier Rosia Montana, 7 pagini. Disponibil la <http://www.rosiamontana.org/documents/pdf/Alburnus%20Maior%20scoping%20list.pdf>
- August 2006: Evaluare a Raportului SIM Rosia Montana, Romania, 48 pagini. Disponibil la: http://www.rosiamontana.ro/img_upload/472936e3bca2bc61045730fbb1869240/2.raport_Moran_final.pdf and http://www.osf.ro/en/publicatii.php?id_cat=14
- Februarie 2007: Raspunsuri la: Raport de Evaluare: Studiu de Impact asupra Mediului pentru Proiectul Rosia Montana realizat de catre Grupul International de Experti [IGIE], 15 pagini. Redactat pentru Alburnus Maior, Romania. Disponibil la: http://www.rosiamontana.ro/Aarhus2/RMoran_Assessment_IGIE_180207_eng.pdf

Aceste trei documente de mici dimensiuni au fost menite sa asiste publicul Roman si autoritatile competente, in primul rand, sa imbunatateasca definirea domeniului de evaluare a SIM si in al doilea rand, sa inteleaga unele dintre problemele cheie si perspectivele pe care RMGC si consultantilor nu le-au facut publice.

Din nefericire, e evident ca acest ,proces' de autorizare este, in esenta, controlat de catre titularul proiectului, Gabriel Resources si RMGC si nu de catre autoritatile competente din Romania, asa cum va fi aratat si mai jos.

Specific Comments Related to the EIA Annex.

[All Annex page numbers below refer to those at the bottom of each page in the English version of RMGC's responses.]

Comentarii specifice pe marginea Anexei la SIM.

[numerele paginilor din Anexa, citate mai jos, se refera la varianta in limba engleza a raspunsurilor date de catre RMGC]

Desi este evident ca, comentariile si intrebarile din raportul redactat de mine in august 2006 mi-au apartinut pentru ca numele meu era clar scris pe el, este

imposibil de stabilit cine au fost indivizii care au redactat raspunsurile RMGC, deoarece nu in Anexa SIM nu apar numele autorilor si respectiv sectiunile de care fiecare s-a ocupat, in parte. Acest fapt este cu atat mai curios cu cat multe dintre raspunsuri sunt scrise la persoana intaia (de exemplu la sfarsitul paginii 5), si cu toate acestea autorul nu este indentificat. La fel ca si pentru intreg studiul de impact, o intrebare nu poate fi eludata: cui apartin aceste opinii?

Multe dintre raspunsurile din anexa contin un limbaj similar cu cel din urmatorul citat (p.11), „Raportul SIM a fost redactat in conformitate cu normele romanesti pentru SIM”

In timp ce RMGC sustine ca ei au proiectat o mina care este conforma cu cele mai inalte standarde internationale, astfel de raspunsuri par sa arate ca ei, de fapt, ei s-au ghidat dupa standardele romanesti in privinta multor din aspectele legate de mediul inconjurator. Acest fapt lasa impresia ca guvernul roman si nu RMGC este responsabil pentru multe din „scurtaturile” pe care RMGC le-a luat in pregatirea studiilor lor de evaluare a impactului asupra mediului.

Pentru a simplifica lucrurile, am sa prezint mai jos concluziile Rezumatului Executiv al raportului meu din August 2006- deoarece ele raman, in continuare, probleme fundamentale si preocupante- pentru ca ulterior sa leg aceste concluzii de comentariile facute de catre RMGC in Anexa la PRM. In incercarea de a pastra concizia acestui raport, am decis sa nu raspund aici la unele din punctele mai putin importante ridicate in studiul meu din 2006. Acestea sunt discutate, cu toate acestea, in Moran (2006). Comentariile mele initiale sunt redactate cu caractere normale; raspunsurile mele la raspunsurile din Anexa RMGC sunt redactate cu caractere italice.

• SIM nu este comprehensiv, este prost organizat si confuz. In general, nu este posibil de stabilit cine sunt, specific, autorii - indivizi sau companii - ai sectiunilor si opiniilor formulate in SIM, in felul acesta fiind evitata orice responsabilitate directa asupra concluziilor formulate. De asemenea, SIM nu intruneste multe din conditiile de intocmire ale unui astfel de raport, asa cum au fost ele formulate in Ordinul APM 863/2002, in care sunt descrise criteriile pe care un SIM trebuie sa le indeplineasca pentru a fi adecvat/acceptabil. In forma sa actuala, SIM nu este adecvat pentru ca publicul sau autoritatile competente sa efectueze o evaluare rezonabila. O mare parte din acest SIM a fost redactata conform unei logici specifice exercitiilor de relatii publice si deci nu dupa tiparul unui raport tehnic. In ciuda repetatelor afirmatii ca acesta a fost elaborat si agregat intr-o maniera independenta, acest raport nu este conform unor astfel de standarde. Mai multe dintre partile sale par sa fi fost, in mod deliberat, manipulate pentru a minimiza expunerea acelor aspecte si efecte nefavorabile.

1-Relativ la primul meu argument, ca SIM este prost organizat, confuz si inconsistent etc. RMGC raspunde:

„Documentul est in mod necesar complex datorita problemelor legate de ape si calitatea apei precum si datorita gamei de procese miniere si a instalatiilor de management al apelor care trebuie avute in vedere”

Cu toate acestea, raspunsul de mai sus este total lipsit de transparenta atunci cand luam in considerare ca chestiunile ce tin de apa [cantitate de apa, calitatea apei, geochimie] sunt imprastiate in cele 33 de volume si cel putin 3500 de pagini ale SIM. Acest material nu este consolidat, este sumarizat in mod inadecvat [tabele, grafice, hartii] si prezinta in mod inconsistent, afirmatii raspandite prin numeroasele volume. Asemenea chestiuni despre apa, detalii tehnice puteau fi discutate si sumarizate cu usurinta in o suta de pagini care ar fi facut acest material comprehensibil pentru evaluatorii romani.

2 Cat priveste autorii nespecificati ai sectiunilor individuale si ai opiniilor din SIM, cineva raspunde in numele RMGC:

„SIM-ul a fost produs de catre experti SIM autorizati de catre Ministerul Mediului, asa cum se arata in paginile iii si iv ale Rezumatului Non-tehnic si in Capitolul 1 (Vol. 7), pagina 7 a SIM. In ceea ce priveste apa, expertii care s-au ocupat de acest subiect au fost Marilena Patrascu si Violeta Visan”

Nici unul dintre indivizii numiti in citatul de mai sus nu sunt identificati ca fiind autorii vreunuia dintre volumele SIM! Mai mult, este evident ca multi alti indivizi, neidentificati au pregatit sectiunile legate de apa- calitatea apei si geochimie din diferitele volume.

3 In ceea ce priveste „independenta” autorilor SIM RMGC raspunde (p. 16):

„Conceptul de independenta, asa cum este el delimitat in intrebare este foarte simplistic, presupunand ca factorul determinant al independentei este sursa finantarii si intr-o anumita masura demonstreaza lipsa unei intelegeri a ceea ce presupune conditia de profesionist. Daca profesionistii ar dori sa isi modifice rationamentul profesional in functie de cei care ii platesc onorariul, ei ar deveni in scurt timp inutili deoarece reputatia lor de profesionisti as avea rapid de suferit din aceasta cauza. Echipa independenta a SIM-ului a fost alcatuita dintr-un grup respectabil de profesionisti cu o cariera recunoscuta in Romania si international, cu numeroase studii independente care dovedesc competenta judecatii lor profesionale”

Astfel de comentarii circulare, care servesc interesele celor care le-au facut, sunt complet indiferente fata de preocuparile globale fata de lipsa de independenta, conflictele de interese care sunt luate in discutie in variate domenii precum pietele de capital, jurnalism, testarea produselor alimentare si a celor farmaceutice etc. Astfel de preocupari sunt in mod deosebit agravante in tari in curs de dezvoltare unde compensatia rezonabila este foarte redusa pentru

oamenii de stiinta si ingineri. Ori de cate ori guverne internationale sunt puse in fata unor dispute controversate, ele in mod inevitabil desemneaza un „comitet independent” care are sarcina de a evalua problemele. Nici o justificare ulterioara pentru acest aspect esential nu pare sa fie necesara.

• **Amplasamentul Proiectului Rosia Montana este sever contaminat de activitatile miniere ale companiei de stat. Din pacate, SIM nu defineste, in mod adecvat, nivelul compusilor chimici specifici care cauzeaza contaminarea apei si deteriorarea calitatii ei. Acesta prezinta date pentru o lista ultra-simplificata de compusi chimici [pH, arsenic, cadmiu, nichel, plumb, mercur, crom, seleniu, sulfati si biocarbonati] si nu reuseste sa prezinte, in mod adecvat, date pentru numeroase alte metale importante pentru mediu si elemente cu compusi metaliferi: aluminiu, antimoniu, crom +6, cobalt, cupru, fier, litiu, mangan, molibdiu, strontiu, taliu, vanadiu si zinc; compusi radioactivi naturali precum: uraniu, radium, strontiu, thorium, potasiu-40, uraniu, activitate alpha si beta globala; compusi organici rezultati din utilizarea masiva a combustibililor, produse petrolifere, reagenti chimici, explozibili, etc.; cianura (WAD si Total) si produse rezultati din descompunere precum tiocianat si cianat. Baza de date a RMGC contine date despre multi dintre acesti compusi, dar prezenta lor nu a fost sumarizata sau evidentiata in mod clar in SIM.**

1- Aici, rezumand si parafranzand o parte din raspunsul RMGC, ni se explica, „intetia care a stat la baza SIM a fost aceea de a prezenta informatiile asa cum au fost cerute de legislatia romana, iar datele indica magnitudinea efectelor actuale, fara a coplesi insa cititorul”

Inca o data, tapul ispasitor este legislatia romaneasca si cititorul lipsit de experienta. Astfel de detalii despre conditiile initiale ar fi cerute in cazul unui proiect similar in SUA, Canada, sau U.E., inaintea aprobarii acestuia. Aceste detalii ar putea fi cu usurinta rezumate (statistic) in cateva tabele, care ar fi fost extrem de utile oricarui evaluator tehnic roman. In plus, astfel de date sunt esentiale pentru a intelege ce fel de efecte au existat in trecut si ce efecte ar putea sa apara in viitor.

Prevalandu-se de o abordare mai putin decat deschisa, RMGC reinvie amintiri si ingrijorari pe care publicul roman le are fata de opacitatea cu care chestiuni legate de mediu inconjurator si nu numai, au fost tratate in trecut.

2. In al doilea rand, RMGC sustine ca: „trebuie inteles faptul ca o distinctie e necesar sa fie facuta intre datele despre conditiile initiale specifice prezentate pentru un SIM, unde obiectivul este identificarea si definirea masurilor de ameliorare in cazul unor efecte importante care pot fi generate de catre proiect; si datele despre conditiile initiale care vor fi necesare in viitor, pentru operarea minei si pentru ca aceasta sa functioneze in conformitate cu normele specifice (presupunand ca proiectul este aprobat), unde, de exemplu, cerintele

autorizatiilor CPIP (Controlul si Prevenirea Integrata a Poluarii) vor include o gama larga de parametri ce vor defini conditiile initiale”

In ciuda faptului ca aceste fraze sunt repetate de mai multe ori in Anexe, trebuie repetat faptul ca un studiu atat de limitat despre conditiile initiale specifice nu ar fi fost satisfacator pentru aprobarea proiectului in SUA, Canada sau in U.E.

Cum pot fi evaluate toate „problemele” potentiale si raspunderea pe care o are un operator (si indirect guvernul) daca un studiu despre conditiile initiale suficient de „complet” nu este intocmit inainte de aprobarea proiectului? Ele nu pot fi evaluate!

• Informatii despre activitati trecute desfasurate in cadrul Proiectului Rosia Montana precum si contaminari la mine de aur similare sau unitati de procesare din lume indica faptul ca cianura a fost probabil folosita pentru procesarea deseurilor existente si, in plus, ca absolute firesc sa fie evaluata prezenta radioactivitatii aturale pe acest amplasament. In datele privind conditiile initiale din SIM nu a fost evidentiata nici prezenta cianurilor si nici a elementelor radioactive in apa sau sol. Acest fapt pare sa se datoreze eforturilor de a: 1) minimiza efectele de mediu si asupra sanatatii ce rezulta din activitatile fostei companii de stat; 2) evita dezvoltarea unei baze de date cantitative despre conditiile initiale ale calitatii apei, care sa poata fi probata respectiv sa poata fi folosita pentru a defini in mod clar viitoarele aspunderi ale RMGC care ar rezulta din proiectul propus.

O parte din raspunsul RMGC:

„in plus, elemente si compusi care nu sunt cunoscuti sa se asocieze cu activitatile curente din zona nu au fost cercetati in mod comprehensiv. Spre exemplu, produse de descompunere a cianurii nu au fost analizati deoarece in zona nu este in prezent folosita cianura pentru extragerea mineralelor sau pentru alte intrebuintari industriale. Zacamantul de la Rosia Montana nu este, de asemenea cunoscut sa adaposteasca minerale radioactive si in consecinta parametrii asociati nu au fost inclusi in programul de esantionare”

Data fiind experienta mea dobandita la multe mine din lume, pare putin probabil ca cianura nu a fost folosita. Cu toate acestea, deoarece RMGC a hotarat sa nu colecteze sau publice detalii despre folosirea cianurii si date despre radioactivitate, putem doar sa speculam, bazandu-ne pe exemplul unei practici folosite la nivel mondial. Zacamintele de aur similare acestuia sunt exploatati prin folosirea cianurii, in intreaga lume.

In mod straniu, RMGC a analizat esantioane de apa pentru a determina continutul de cianuri, la diverse locatii care sunt incluse in bazele sale de date computerizate, dar care nu sunt descrise in SIM PRM. Spre exemplu, cianura a

fost analizata in 14 esantioane din situl cu numarul R085 (o mina de drenaj, pasaj sau tunel, nr. 714) cel putin in perioada 24 noiembrie 2000 si pana la 23 noiembrie 2005. Doar unul dintre aceste esantioane continea cianuri, identificate-6.5 miligrame pe litru, dar aceasta este o concentratie mult prea mare pentru a fi prezenta intr-o mina de drenaj [nu a reiesit clar din datele prezentate ce tip de cianura a fost identificat]. Toate celelalte date despre cianuri provenite din situl R085 au fost prezentate ca fiind „0”, un fapt la fel de ciudat, deoarece de obicei astfel de date ar fi prezentate ca fiind „mai putin de---”, pentru a-i explica cititorului care a fost limita la care s-a facut identificarea. Daca acest prag de identificare ar fi fost neobisnuit de inalt, aceste date ar fi tot „0”, dar ar contine in continuare concentratii masurabile de cianura. Limita de identificare a cianurii nu a fost prezentata.

Am vazut estimari similare pentru concentratia de cianura a apelor de suprafata pentru situl S010, care erau de asemenea „0” dar nu am evaluat decat date despre cianuri provenite din aceste doua locatii. Are RMGC date comparabile din alte locatii?

Pare complet de neconceput ca RMGC ar culege toate aceste date de-a lungul atator ani, daca ar stii ca cianura nu a fost folosita de Minvest si daca ar sti ca nu vor prezenta date despre cianuri in studiul despre conditiile initiale specifice.

Date despre monitorizarea compusilor radioactivi sunt necesare deoarece minereurile de aur adesea contin concentratii importante de numeroase substante naturale radioactive care pot fi ulterior concentrate in deseurile procesate (US EPA, October 1999; US EPA, April 2003). In plus, este cunoscut faptul ca minereuri de uraniu au fost exploatate in vestul Muntilor Apuseni, la 30-40 km de Rosia Montana (World Energy Council, 2001; WISE, 2007). Este lipsit de onestitate sa sustii ca la Rosia Motana nu se gasesc minereuri de uraniu care pot fi exploatate comercial. Nu aceasta este insa preocuparea principala. Preocuparea principala rezulta din faptul ca concentratiile relativ mici de compusi radioactivi care se adesea apar in mod natural in minereuri de aur, prezenti in concentratii sub limita de interes pentru exploatarea comerciala, si care sunt colectati in deseurile procesate.

Si mai important, atunci cand RMGC sustine ca nici cianura, dar nici radioactivitatea naturala nu sunt probleme importante, fara sa ofere si date despre mediu care sa vina in sprijinul acestor afirmatii, ei par sa foloseasca acea abordare opaca care a fost folosita in multe alte sfere ale activitatii guvernamentale din Romania. Relevant, in aceiasi masura este faptul ca nici un proiect minier comparabil cu acesta nu ar fi aprobat intr-o tara dezvoltata, in ziua de azi, daca unele tipuri de cianuri nu ar fi fost identificate in apele din perimetrul lor si in sedimente (inclusiv reziduuri) intr-un program de evaluare a conditiilor specifice initiale- inaintea aprobarii proiectului.

- **Termenii acordurilor asupra Proiectului Rosia Montana dintre statul roman si RMGC il exonereaza pe acesta din urma de toate raspunderile de mediu si asupra sanatatii, din trecut si viitoare?**

RMGC a hotarat sa nu raspunda la aceasta intrebare importanta. Au fost astfel de intelegeri clasificate?

- **SIM nu reuseste sa defineasca in mod adecvat conditiile initiale specifice in special pentru apele de suprafata, apele de subteran, conditiile de sanatate, efectele datorate deseurilor existente si a unitatilor de procesare existente. De asemenea datele despre conditiile initiale nu sunt recente. Acest fapt lasa fara raspuns multe intrebari importante despre responsabilitate si raspundere trecuta, prezenta si viitoare.**

Raspuns adecvat dat mai sus si in raportul meu din august 2006. Cu toate acestea, este util sa citam cel putin doua pasaje din raspunsurile date de RMGC (p. 19):

„Datele care sustin aceste aspecte sunt voluminoase si ar fi adaugat o greutate substantiala la masa SIM. Cu toate acestea, suntem de acord ca date tehnice aditionale ar fi utile pentru unii indivizi care evalueaza proiectul. Aceste date vor fi adaugate la un raport despre conditiile initiale hidro-geologice actualizat”

„Este recunoscut faptul ca ca astfel de date ar fi utile pentru cei care vor sa intreprinda o evaluare tehnica a datelor hidro-geologice. De aceea, datele discutate in comentariu vor fi incluse intr-un raport despre conditiile initiale hidro-geologice actualizat”

Aceste raspunsuri arata, cat se poate de clar, ca RMGC este de acord ca informatia despre conditiile initiale hidro-geologice si prezentarea ei a fost inadecvata.

- **Pentru Studiul asupra conditiilor initiale de sanatate nu au fost colectate mostre de unghii, par, sange, urina de la cetatenii din zonele afectate. Astfel de date ar permite crearea unei baze de date cantitative despre conditiile initiale de sanatate.**

- **SIM porneste de la prezumtia ca, in urma inchiderii si remedierii, toate efectele deja existente vor fi disparut, pe termen lung. Aceasta este inca o promisiune fara acoperire, mai ales datorita facilitatilor industriale existente precum iazurile de decantare din Abrud si Saliste, care sunt neizolate si neremediate si deci vor continua deci sa emane levigate contaminate pe termen lung. Se pare ca reabilitarea pentru Proiectul Rosia Montana nu va implica colectarea si tratarea levigatelor contaminate care sunt in prezent eliberate din iazurile de decantare existente.**

O parte din raspunsul RMGC arata ca:

„Intr-adevar, nu a fost sustinut faptul ca toate sursele de poluare ramase de la vechea mina si rezultate din activitatile de procesare vor fi indepartate sau ameliorate. Dezvoltarea Proiectului Rosia Montana indeparteaza sau amelioraza doar sursele de contaminare ale actualei operatiuni miniere a Minvest, care au fost localizate in perimetrul licentei proiectului RMGC”....si

„Daca RMGC, atunci cand isi va dezvolta operatiunile, va curata o parte din poluarea existenta, acesta este un beneficiu aditional al proiectului pentru regiune si el ar trebui sa fie bine venit. Cu toate acestea, RMGC nu poate fi facut responsabil pentru curatarea contaminarii existente pe care nu a cauzat-o, in special aceea din afara perimetrului in care ea detine licenta. Aceste zone poluate si sursele de poluare care nu vor fi indepartate sau ameliorate prin Proiectul Rosia Montana vor fi gestionate de statul roman. De aceea ele nu sunt in mode explicit discutate in SIM PRM deoarece ele nu fac parte din impactul asupra mediului al Proiectului Rosia Montana”.

Date fiind caracterul confuz si dezorganizarea SIM PRM, ar fi fost firesc ca cea mai mare parte a cititorilor sa nu observe faptul ca multe dintre cele mai mari surse de contaminare din trecut nu vor fi remediate- chiar si rezervoarele de decantare. De aceea, nu fac decat sa afirm ceea ce este foarte clar. Pare lipsit de onestitate din parte RMGC sa sustina ca nu au luat in discutie in mod explicit aceste chestiuni, in SIM, deoarece ele nu au fost cauzate de RMGC si pentru ca ele se afla in afara arealului descris in licenta.

• SIM-ul nu este o baza solida pentru a prezice sau a evalua, in mod realist, impactul asupra mediului si alte efecte viitoare. De aceea, acesta nu este adecvat pentru definirea raspunderilor financiare ale investitorilor.

RMGC a hotarat sa nu raspunda la acest comentariu. Industria miniera (si alte industrii) prezinta prezent predictii generate computerizat pentru calitatea si cantitatea viitoare ale apei miniere in SIM in incercarea de a dovedi ca pot „prezice viitorul”. Din pacate, astfel de predictii sunt notorii pentru inexactitatea si imprecizia lor asa cum arata si verificarile publicate intr-un studiu recent al lui Kuipers si Maest (2006), si rezumate si in Septoff (2006).

• Generarea de ape acide si alte contaminari pot avea efecte pe termen lung care vor aparea in acest amplasament dupa inchiderea exploatarei. SIM-ul contine prognoze exagerat de optimiste legate de probabilitatea generarii de ape acide. Ca rezultat al activitatilor propuse in SIM, calitatea apei in zona Proiectului Rosia Montana, in general, se va imbunatati pe perioada operarii active si mentinerii exploatarei. Este mult mai putin clara eficienta masurilor propuse pentru diminuarea impactului generarii apelor acide pe termen lung, post-inchidere si in urma contaminarii adiacente.

In toate cele 33 de volume ale SIM, RMGC a facut mai multe afirmatii, adesea contradictorii, despre probabilitatea ca pe termen lung apele acide sa devina o problema. Dati fiind toti factorii luati in considerare, inclusiv informatii despre mine similare din intreaga lume, este clar ca planurile precaute ar trebui sa porneasca de la premisa ca pe termen lung vor fi generate ape acide. Mai multe detalii sunt prezentate in Moran (2006).

- **Ar trebui implementate masuri responsabile de asigurare financiara si ar trebui asumata nevoia operarii si mentinerii in functiune perpetue a unei statii active de tratate a apei - daca Recomandarile UE sunt respectate. Fara colectarea pe termen lung a scurgerilor – descarcari directe si indirecte - si tratare activa, cursurile de apa si apele subterane nu vor respecta cel mai probabil normele privind calitatea apei si vor fi toxice pentru multe organisme acvatice si multe specii de pesti. E posibil ca aceste efecte sa nu devina evidente decat dupa multi ani de la inchiderea exploatarii.**

RMGC raspunde partial la acest aspect extrem de important:

„Cat priveste asigurarea financiara, enuntul este corect, iar procedura indicata mai sus va fi si cea pentru care vom opta, bineinteles”

Mai apoi, in Anexa, la pagina 64, RMGC continua:

„Cifra de aproximativ 65 milioane USD pentru sistemele de asigurare reprezinta cea mai mare parte a costurilor de inchidere. La acestea se adauga costuri cu dezasamblarea, costuri cu pante, si alte sarcini, de dimensiuni mai mici, costul estimativ maxim de 71 milioane USD fiind plauzibil. Exista o alta componenta a costurilor pentru sarcini pe termen lung cum ar fi tratamentul apelor, monitorizarea si intretinerea, care reprezinta cateva milioane de USD pe an si care trebuie calculate pentru perioada in care ele trebuie puse in aplicare. Mijloacele materiale necesare vor fi disponibile prin intermediul instrumentelor financiare optime care, simplu spus, genereaza venituri indeajuns de mari din depozitele de bani din care vor fi create, pentru a acoperi cheltuielile cu aceste sarcini pe termen lung, de la un an la altul, atata timp cat va fi nevoie, fara ca ele sa se epuizeze”/

In ciuda acestor asigurari, RMGC nu reuseste sa ofere detalii cantitative despre Asigurarea Financiara, costuri estimative necesare pentru a finanta operarea unei instalatii de tratament activ al apei pe perioada indefinita de timp. Iar aceste costuri de tratare a apei care sunt de departe cele mai importante costul pe termen lung, in cazul unor alte minere similare din intreaga lume. De aceea daca aceste fonduri nu sunt disponibile sub forma unor depozite cu titlul de garantii financiare etc., Uniunea Europeana si contribuabilii romani vor fi nevoiti sa acopere aceste costuri. RMGC a afirmat ca nu este oportuna discutia pe marginea Asigurarii Financiare in interiorul SIM. Aceasta pozitie este absurda! Tocmai aceste detalii legate de acordurile legate de Asigurarea Financiara, dintre operatorul minier si guvern sunt cele mai importante pentru a garanta publicului

ca aceasta responsabilitate nu ii va fi transferata sau ca nu va raspunde de consecintele de mediu si sociale.

O data ce un permis de functionare este emis de catre guvern, cele mai multe detalii ale unui proiect pot fi si sunt schimbate (cum ar fi adancimea puturilor, amplasamentul depozitelor de roca sterila, introducerea unor noi depozite de minereu in proiect, metode de inchidere a instalatiilor miniere etc). Nu exista nicio garantie ca detaliile proiectului descrise in SIM se vor regasi in practica. Majoritatea acestor schimbari se datoreaza fluctuatiilor pretului aurului. In plus, companiile miniere isi declara adesea falimentul, lasand acele minunate planuri si promisiuni nerespectate. De aceea, publicul are nevoie de garantii ca vor exista fonduri suficiente pentru reabilitarea perimetrului afectat in cazul unor evenimente neasteptate- care foarte adesea se si produc.

- **SIM omite o evaluare rezonabila a costurilor economice ale efectelor asupra mediului si sanatatii, inclusiv inflatia preturilor, prezente si viitoare.**
- **In ciuda necesitatii de a utiliza cantitati masive de apa in cadrul operatiunilor Proiectului Rosia Montana, SIM nu mentioneaza costurile legate de folosirea apei, respectiv de contaminarea apei. Cum se intampla de obicei, si in acest SIM ele sunt ,externalizate’.**

Desi RMGC nu este obligat de lege sa descrie astfel de costuri, ele sunt extrem de importante pentru public, peste tot in lume. Daca RMGC este cu adevarat preocupat de transparenta, astfel de costuri vor fi facute publice.

- **Procesul de consultare si informare publica este o sarada. Acesta nu informeaza publicul, in mod rezonabil, asupra optiunilor si efectelor probabile si nu permite un dialog propriu-zis in cadrul dezbaterilor publice. Acest SIM si procesul de informare legat de acesta nu ajung sa scoata la lumina cea mai mare parte din informatiile importante despre mediu si sanatate, obstructionand astfel o evaluare rezonabila ale compromisurilor pe care publicul va trebui sa le faca.**

RMGC a raspuns:

„RMGC a urmarit intocmai procedura impusa de Ministerul Mediului pe parcursul consultarilor publice. Daca s-a considerat ca o anumita intrebare nu a primit un raspuns satisfactor, un raspuns in scris a fost oferit pentru a completa aceasta carenta”

Acesta pare sa fie un raspuns extrem de legalist si lipsit de onestitate, care face inca o data autoritatile romane responsabile pentru gradul si calitatea consultarilor si a informarii publicului. „Am facut doar ceea ce ni s-a spus sa facem!”

Numeroase organizatii non-guvernamentale printre care si Alburnus Maior au oferit dovezi care aratau ca numeroase dintre documentele incluse in SIM nu erau cu adevarat disponibile si accesibile publicului pentru a fi consultate si evaluate. Tot ele au oferit si marturii care au aratat ca structura si organizarea intrebarilor in timpul consultarilor publice au fost, in fapt, controlate de catre reprezentantii RMGC, fara ca un dialog real sa fie permis. Eu pot sa confirm faptul ca RMGC a controlat in totalitate toate aspectele legate de consultarile publice si a blocat orice dialog efectiv si real, in timpul consultarilor publice de la Cluj care au inceput pe 7 August si au continuat pana tarziu in dimineata de 8 August 2006. Autoritatile romane nu au avut un rol important, de sine statator.

In plus, in iunie 2005, am elaborat cateva recomandari tehnice specifice, in timpul fazei de definire a domeniului evaluarii pentru procesul de autorizare, intr-o incercare de a imbunatati calitatea SIM. [document disponibil la adresa <http://www.rosiamontana.org/documents/pdf/Alburnus%20Maior%20scoping%20olist.pdf>]. Nici unul dintre aceste comentarii nu a primit un raspuns din partea RMGC, in Anexe sau oriunde altundeva, asa cum prevede legislatia din Romania.

• Autoritatile romane, la toate nivelurile, nu au reusit sa protejeze publicul, in mod adecvat, sau sa il asiste in evaluarea si intelegerea efectelor asupra mediului si sanatatii rezultate din activitatile de extragere a minereurilor de la Rosia Montana. Agentiile din Romania cu competente in domeniul mineritului si mediului nu au in mod clar capacitatea institutionala si nici vointa necesare aplicarii normelor adecvate. In aceste conditii de reglementare, in care operatiunile de extractie in esenta, se auto-reglementeaza, reabilitarea adecvata si decontaminarea pe termen lung sunt putin probabil sa fie puse in practica. Costurile pe termen lung vor cadea intr-un final in sarcina contribuabililor romani si europeni.

RMGC nu a raspuns la acest comentariu.

Asa cum se arata mai sus, din observatiile mele RMGC si nu autoritatile romane au controlat cele mai importante aspecte publice ale procesului de evaluare in vederea autorizarii proiectului. Autoritatile romane au fost in mare parte „invizibile” in privinta punerii la dispozitie a unor date, explicatii sau a unor opinii legate de diferite aspecte ale Proiectului Rosia Montana. Un exemplu specific poate fi informativ.

In august 2006 am recoltat esantioane din reziduurile miniere, la diferite adancimi, la iazul de decantare din Abrud si Saliste, cu intentia de a le analiza pentru a identifica concentratia totala de cianuri si alte componente radioactive--- pentru a verifica afirmatiile RMGC facute in mod repetat [vezi discutia de mai sus si Moran (2006)]. Nici unul dintre birourile regionale ale Garzii de Mediu nu au putut sau dorit sa ma asiste in analizarea acestor esantioane. Acest exemplu indica o capacitate institutionala eficienta din partea autoritatilor competente? In

mod clar nu! Se poate astfel promova increderea publicului in capacitatea, competenta si buna credinta a autoritatilor competente, ca in cazul in care autorizatiile ar fi eliberate, autoritatile ar oferi asistenta utila si independenta societatii civile pentru a raspunde unor intrebari controversate despre unele probleme de mediu? In mod evident nu!

Un studiu recent sponsorizat de Banca Mondiala (Extractive Industries Review, 2003), a ajuns la concluzia ca doua dintre principalele motive pentru care proiectele din industria extractiva anterior finantate de Banca Mondiala (i.e. minerit, extractia petrolului si a gazelor naturale) au fost de multe ori incapabile sa isi atinga scopurile principale datorita gestionarii inadecvate si a lipsei de transparenta in tarile in care ele au fost initiate. Publicul ar trebui sa isi aduca aminte ca Banca Mondiala a decis anterior sa nu finanteze Proiectul Rosia Montana pentru motive care nu au fost facute publice. In ceea ce priveste Proiectul Rosia Montana, probleme legate de gestionare adecvata si transparenta sunt inca prezente. Exista putine indicii care sa arate ca autoritatile romane au sau doresc sa ofere mecanisme de control adecvate pentru sectorul minier.

• Acest proiect, daca ar fi propus pentru un amplasament comparabil din UE, SUA sau Canada, nu ar primi aprobarea din partea autoritatilor competente.

RMGC a raspuns: „Aceasta este o opinie nu un fapt. Proiectul Rosia Montana a fost proiectat in conformitate cu cele mai bune practici internationale si de aceea consideram ca acest proiect ar fi acceptat in orice tara atunci cand avantajele si dezavantajele sunt evaluate impartial. In plus, fiecare tara are normele si opiniile ei despre anumite situatii si este lipsit de intelepciune sa incerci sa transpui o anumita situatie dintr-un context in altul atunci cand istoria, geografia, cultura si stadiul de dezvoltare economica sunt foarte diferite”.

Raspunsurile mele de mai sus ar trebuie sa fie suficiente pentru a vedea acest enunt al RMGC intr-o lumina corecta. Cu toate acestea, voi reitera faptul ca experienta mea de 35 de ani in acest domeniu indica faptul ca proiectul minier propus nu ar fi acceptat in Canada, SUA sau U.E. datorita carentelor SIM si a procesului de aprobare realizat pe marginea lui.

Surse bibliografice citate.

Extractive Industries Review (EIR) Final Report, Dec. 2003, Striking a Better Balance—The World Bank Group and Extractive Industries: International Finance Corp. Available at: <http://www2.ifc.org/ogmc/eirreports.htm>

Gabriel Resources Ltd., 2006 (May), Report on Environmental Impact Assessment Study, Rosia Montana Gold Project.

Kuipers, J.R. and A. S. Maest, et. al., 2006, Comparison of Predicted and Actual Water Quality at Hardrock Mines: The reliability of predictions in Environmental Impact Statements, 228 pages. Available at: <http://www.mine-aid.org/predictions/ComparisonsReportFinal.pdf>

Moran, R.E., June 2005, Preliminary Proposal for the Content Requirements of the Environmental Impact Assessment Report of the Rosia Montana Mining Project, 7 pages. Prepared during the Scoping Phase of the EIA Procedure. Available at: <http://www.rosiamontana.org/documents/pdf/Alburnus%20Maior%20scoping%20ist.pdf>

Moran, R.E., August 2006, Assessment of the Rosia Montana EIA Report, Romania, 48 pages. Available at: http://www.rosiamontana.ro/img_upload/472936e3bca2bc61045730fbb1869240/2.raport_Moran_final.pdf and http://www.osf.ro/en/publicatii.php?id_cat=14

Moran, R.E., February 2007: Responses to: Evaluation Report: Environmental Impact Assessment Study for the Rosia Montana Project by Independent Group International Experts [IGIE], 15 pages. Prepared for Alburnus Maior, Romania. Available at: http://www.rosiamontana.ro/Aarhus2/RMoran_Assessment_IGIE_180207_eng.pdf

Septoff, Alan, December 2006, Predicting Water Quality Problems at Hardrock Mines: A Failure of Science, Oversight and Good Practice. Earthworks, Washington, D.C. Available at: <http://www.mine-aid.org/predictions/PredictionsComparisonsWhitePaperFINAL.pdf>

US EPA, October 1999, Technologically Enhanced Naturally Occurring Radioactive Materials in the Southwestern Copper Belt of Arizona <http://www.epa.gov/radiation/docs/tenorm/402-r-99-002.pdf>

US EPA, April 2003, Guidance --Potential for Radiation Contamination Associated With Mineral and Resource Extraction Industries, 19 pages. Available at: <http://www.epa.gov/radiation/docs/tenorm/mineguide.pdf>

6-15-07

WISE, 2007, Nuclear Issues Information Service, Rumania: Uranium Production in Europe. Available at:

<http://www10.antenna.nl/wise/index.html?http://www10.antenna.nl/wise/439-440/chapter1.html>

World Energy Council, Survey of Energy Resources, 2001, Uranium:

<http://www.worldenergy.org/wec-geis/publications/reports/ser/uranium/uranium.asp>